МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
КАФЕДРА «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО»

КАЧАНЮК Ігор Михайлович

УДК 658.15
(індекс)

РОЗРОБКА НАПРЯМКІВ ПОЛІПШЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ПОКАЗНИКІВ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

Спеціальність 072 – фінанси, банківська справа та страхування

Автореферат
магістерської роботи на здобуття
освітнього ступеня «магістр»

Краматорськ – 2018

Магістерською роботою є рукопис

Роботу виконано у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ).

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент

Крук Олена Миколаївна,
Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ), доцент кафедри фінансів, банківської справи та підприємництва.

Офіційний рецензент – кандидат економічних наук, доцент
Шашко Вікторія Олександрівна,
Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ), доцент кафедри менеджменту.

Захист відбудеться 19 грудня 2018 року о 09:00 годині на засіданні державної екзаменаційної комісії у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, бул. Машинобудівників, 39а, ауд. 2319.

Автореферат магістерської роботи викладено на офіційному сайті Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України.

Відповідальний за НДРС на кафедрі
«Фінанси, банківська справа
та підприємництво»
кандидат економічних наук Михайличенко Н.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ринкова економіка визначає конкретні вимоги до системи керування підприємствами. Необхідним стає більш швидке реагування на зміну господарської ситуації з метою підтримки стійкого фінансового стану і постійного його покращення відповідно до зміни кон'юнктури ринку.

Залежність стабільності пов'язане з використанням певної системи показників, які повинні чітко відображати надходження, використання фінансових ресурсів. Дослідження фінансової діяльності на основі фактичної інформації дає кількісну та якісну характеристику змін, що відбулися на у підприємстві відносно заданої програми. З його допомогою вибираються варіанти управлінських рішень, які спрямовані на відвернення причин негативних відхилень і створення сприятливих умов для розвитку прогресивних явищ. Розкриваються невикористані можливості, реалізація яких дозволяє або прискорити розвиток підприємства в цілому, або перевести його на більш ефективний режим функціонування.

На сучасному етапі розвитку національної економіки, що характеризується мінливістю, непередбачуваністю та соціально-політичною нестабільністю, вітчизняні підприємства стикаються з багатьма проблемами, які погіршують їх фінансовий стан. Саме тому, фінансовий стан підприємства треба систематично й усебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Також, головним завданням кожного підприємства є виявлення шляхів покращення його фінансового стану.

Питання аналізу фінансового стану широко представлені в літературі. Дану тему у своїх працях розкрили такі автори, як Шеремет О. Д., Головко І. В., Бутинець Ф. Ф., Костюченко М. С., Савицька Г. В., Чумаченко М. Г., Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С., Бутко А. Д., Ізмайлова К. В., Іоніна Є. Є., Коробов М. Я., Лахтіонова Л. А., Мец В. О., Мних Є. В. та ін.

Слід зазначити, що, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених питанням аналізу та оцінки фінансового стану підприємства, а також на широке висвітлення зазначених питань у навчальній фаховій літературі теоретичні праці аналітиків потребують подальшого удосконалення з огляду на їх актуальність та на зміни в джерелах інформації.

Актуальність і важливість питань методики й організації аналізу та оцінки показників діяльності підприємств, розробки напрямків щодо поліпшення їх фінансового стану обумовили вибір теми, мету і послідовність наукового дослідження.

Метою магістерської роботи є дослідження теоретико-методологічних основ оцінки фінансового стану підприємства, аналіз та оцінка показників діяльності підприємства, а також розробка напрямків поліпшення його фінансового стану.

Відповідно до цієї мети в ході дослідження вирішувалися такі завдання:

– розглянути сутність фінансового стану підприємства та фактори, що впливають на його формування;

– дослідити основні методичні підходи та методи оцінки фінансового стану підприємства;

– визначити інформаційну базу та джерела оцінки показників діяльності

підприємства;

– дослідити методику аналізу показників, що характеризують діяльність підприємства;

– проаналізувати майновий стану підприємства;

– проаналізувати склад, структуру і динаміку джерел формування майна підприємства;

– проаналізувати показники ліквідності та платоспроможності підприємства;

– проаналізувати показники фінансової стійкості підприємства;

– визначити основні шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах;

– розробити заходи, спрямовані на оптимізацію дебіторської заборгованості з метою підвищення ефективності управління оборотним капіталом та в кінцевому результаті поліпшення фінансового та майнового стану підприємства;

– розробити заходи щодо впровадження факторингу як інструмента управління оборотними коштами підприємства.

Об'єктом дослідження є фінансовий стан ТОВ «Краматорський металопрокатний завод».

Предметом дослідження є аналіз та оцінка показників діяльності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод».

Методи дослідження. Для забезпечення досягнення поставленої мети в магістерській роботі використовувались наступні методи: групування й порівняння показників при здійсненні горизонтального й вертикального аналізу, обчисленні величини відхилень за роками та побудові порівняльних аналітичних балансів; діалектичного пізнання – для визначення системного аспекту фінансового стану підприємства; аналізу та синтезу – для розкриття сутності методики оцінки фінансового стану підприємства; фінансового аналізу, абстракції та порівняння – для визначення фінансових показників, які необхідні для оцінки діяльності підприємства.

Інформаційну базу роботи становили підручники, навчальні посібники, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів в галузі аналізу фінансового стану підприємства, офіційні статистичні матеріали, дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод», законодавчо-нормативні акти.

Наукова складова магістерської роботи полягає у :

подальшому дослідженні:

– теоретичних основ сутності фінансового стану підприємства та факторів, що впливають на його формування;

– теоретичних основ методичних підходів та методів оцінки фінансового стану підприємства;

– теоретичних основ інформаційної бази та джерел оцінки показників діяльності підприємства;

– теоретичних основ методики аналізу показників, що характеризують діяльність підприємства.

подальшому розгляді:

– підходів щодо діагностики майнового стану підприємства;

– підходів щодо аналізу складу, структури і динаміки джерел формування майна підприємства;

– підходів щодо діагностики показників ліквідності та платоспроможності підприємства;

– підходів щодо оцінки показників фінансової стійкості підприємства.

подальшому розвитку і реалізації:

– існуючих шляхів покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах;

– існуючих підходів щодо управління дебіторською заборгованістю с метою поліпшення фінансового стану підприємства;

– існуючих підходів впровадження факторингу як інструмента управління оборотними коштами підприємства.

Перший розділ магістерської роботи присвячено дослідженню теоретико-методологічних основ оцінки фінансового стану підприємства. В його межах досліджено сутність фінансового стану підприємства та фактори, що впливають на його формування; розглянуто основні методичні підходи та методи оцінки фінансового стану підприємства; визначено інформаційну базу та джерела оцінки показників діяльності підприємства; досліджено методику аналізу показників, що характеризують діяльність підприємства.

В другому розділі магістерської роботи проводиться діагностика майнового стану підприємства; аналіз складу, структури і динаміки джерел формування майна підприємства; діагностика показників ліквідності та платоспроможності підприємства; оцінка показники фінансової стійкості підприємства.

На основі узагальнених даних про результати аналізу показників фінансової звітності, розроблено напрямки поліпшення фінансового стану підприємства, які викладено **в третьому розділі** магістерської роботи. На цьому етапі визначено основні шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах; розроблені заходи щодо управління дебіторською заборгованістю з метою покращення фінансового стану підприємства; розроблено заходи щодо впровадження факторингу як інструмента управління оборотними коштами підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Результати магістерської роботи є основою для подальших теоретичних і прикладних досліджень. Запропоновані напрямки поліпшення фінансового стану підприємства на основі аналізу та оцінки показників його діяльності можуть бути використані фінансовими аналітиками для розробки стратегічних планів розвитку підприємства та оптимізації структури його фінансових ресурсів.

Структура й обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаної літератури (49 найменувань на 6 сторінках) і трьох додатків (на 6 сторінках), містить 29 таблиць і 21 рисунок. Загальний обсяг роботи становить 180 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методологічні основи оцінки фінансового стану підприємства**» досліджено сутність фінансового стану підприємства та фактори, що впливають на його формування; розглянуто основні методичні підходи та методи оцінки фінансового стану підприємства; визначено інформаційну базу та джерела оцінки показників діяльності підприємства; досліджено методику аналізу показників, що характеризують діяльність підприємства.

В умовах посилення конкурентної боротьби й обмеженості економічних ресурсів зростає актуальність всебічного аналізу діяльності підприємств з метою визначення їх поточного стану і перспектив розвитку в таких напрямках як: визначення і реалізація стратегії розвитку; використання конкурентних переваг; підвищення вартості та укріплення ділової репутації; збільшення виробничого потенціалу; підвищення ефективності функціонування системи управління; формування корпоративної культури та ін.

Для вирішення цього завдання необхідно отримати вичерпне уявлення про функціонування підприємства, що досягається за умов вивчення і практичного використання методів аналізу та оцінки показників його діяльності. Адже саме знання методів оцінки показників діяльності підприємства, тобто його фінансового стану, дозволяє фахівцям надавати керівництву підприємств відомості, використання яких дає змогу значно скоротити час на прийняття управлінських рішень і підвищити рівень їх економічної обґрунтованості, що надзвичайно важливо в умовах стрімкого зростання обсягів інформації і зменшення її достовірності.

Вибір методу проведення оцінки фінансового стану підприємства залежить від низки чинників: типу економічної системи; ступеня розвинутості ринкових відносин; особливостей побудови балансу та інших форм звітності; галузевих особливостей; виду діяльності; форми власності підприємства тощо.

На практиці оцінка фінансового стану підприємства, незалежно від використовуваної методики, зводиться переважно до розрахунку числових значень фінансових коефіцієнтів, показників структурних зрушень, темпів їх зміни.

Для забезпечення базисної основи комплексного аналізу чи оцінки фінансового стану підприємства на основі доступної інформації розраховуються різноманітні відносні показники (коефіцієнти), які характеризують основні результати діяльності та стан економічних ресурсів і капіталу підприємства.

Найважливішою умовою отримання всебічної та неупередженої інформації є достовірна і якісна інформаційна база, основним джерелом якої є фінансова звітність. На основі показників фінансової звітності будується система оцінки фінансового стану підприємства.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

– балансу (форма № 1);

– звіту про фінансові результати (форма № 2);

– звіту про рух грошових коштів (форма № 3);

– звіту про власний капітал (форма № 4);

– дані статистичної звітності та оперативні дані.

Оцінку фінансово-господарської діяльності підприємства та його економічної

ефективності неможливо провести одним яким-небудь показником. Різноманіття властивостей та ознак різних видів виробничо-господарської та комерційної діяльності підприємств обумовлює й різноманіття показників. При цьому проблема їх використання полягає в тому, що жоден з них не виконує роль універсального показника, за яким однозначно можна було б судити про здобутки або невдачі в бізнесі. Тому на практиці завжди використовують систему показників, які пов'язані між собою, оцінюють або показують різні напрями діяльності підприємства.

Традиційно оцінка фінансового стану підприємства здійснюється за даними балансу і звіту про фінансові результати за такими основними напрямами:

– характеристика майнового стану підприємства;

– характеристика джерел формування фінансових ресурсів;

– оцінка фінансової стійкості;

– оцінка ліквідності та платоспроможності;

– аналіз і оцінка показників прибутку і рентабельності.

Залежно від мети та завдань аналізу фінансового стану підприємство вибирають оптимальний комплекс показників та напрямків аналізу.

Аналіз фінансових коефіцієнтів базується на розрахунку співвідношення різних абсолютних показників фінансової діяльності підприємства між собою.

1. Коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства дозволяють виявити рівень фінансового ризику.

2. Коефіцієнти оцінки платоспроможності (ліквідності) характеризують можливість підприємства вчасно розраховуватися за своїми поточними фінансовими зобов'язаннями за рахунок оборотних активів різного рівня ліквідності.

3. Коефіцієнти оцінки оборотності активів характеризують, наскільки швидко сформовані активи обертаються в процесі господарської діяльності підприємства.

4. Коефіцієнти оцінки оборотності капіталу характеризують, наскільки швидко капітал підприємства обертається в процесі його господарської діяльності.

5. Коефіцієнт оцінки рентабельності (прибутковості) характеризують спроможність підприємства генерувати необхідний прибуток у процесі своєї господарської діяльності і визначають загальну ефективність використання активів та вкладеного капіталу.

Вся кількість показників фінансового стану підприємства перебуває у взаємозв'язку та взаємозумовленості. Показники оцінки фінансового стану підприємства мають бути такими, щоб усі ті, хто пов'язаний із підприємством економічними відносинами, могли одержати відповідь на запитання, наскільки надійне підприємство як партнер у фінансовому відношенні, а отже, прийняти рішення про економічну доцільність продовження або встановлення таких відносин з підприємством.

У другому розділі «**Аналіз та оцінка показників діяльності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр.**» проаналізовано майновий стану підприємства; проаналізовано склад, структуру і динаміку джерел формування майна підприємства; надано оцінку показникам ліквідності та платоспроможності підприємства; надано оцінку показникам фінансової стійкості підприємства.

Одним із найважливіших етапів аналізу фінансового стану підприємства є

аналіз майнового стану підприємства, що дає змогу визначити абсолютні і відносні зміни статей балансу за визначений період, відслідкувати тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства.

За період 2016-2017 рр. загальна вартість майна ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» мала позитивну тенденцію до зростання. Збільшення оборотних активів підприємства відбувалося рівномірно. За період 2014-2017 рр. загальна зміна оборотних активів в складі майна підприємства збільшилася на 173864 тис. грн. або 242,67%, тобто їх розмір збільшився майже у 3,5 рази.

За період 2014-2015 рр. основну питому вагу в структурі майна підприємства у 2014 році займають оборотні активи, які складають 67,72%, у 2015 році найбільш питомі – необоротні активи, частка яких складала 53,48%. У 2016-2017 рр. найбільш питомі – оборотні активи, частка яких складала 55,38%. та 58,85% відповідно.

За період 2014-2017 рр. відбулися зміни у складі оборотних активів ТОВ «Краматорський металопрокатний завод». Так, за період, що аналізується, значно зросла частка запасів майже на 37 відсоткових пунктів. Відмічається постійне зростання обсягів дебіторської заборгованості у підприємства. Так, частка дебіторської заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги стрімко зросла на 15 відсоткових пунктів.

Зміна структури активів підприємства в бік збільшення частки оборотних засобів може вказувати на формування більш мобільної структури активів, що сприяє прискоренню оборотності засобів підприємства; відволікання частини поточних активів на кредитування споживачів товарів, робіт, послуг підприємства, дочірніх підприємств та інших дебіторів, що свідчить про фактичну іммобілізацію цієї частини оборотних засобів із виробничого циклу; згортання виробничої бази; викривлення результатів оцінки основних фондів внаслідок існуючого порядку їх бухгалтерського обліку та інше.

Таким чином, підсумовуючи результати аналізу майнового стану ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр. можна зробити наступні висновки: майно підприємства збільшилося, що свідчить про зростання обсягів основної його діяльності; підприємство має легку (мобільну) структуру активів підприємства.

У сучасних умовах господарювання структура джерел формування майна є тим чинником, який має безпосередній вплив на фінансовий стан підприємства – його платоспроможність і ліквідність, фінансову стійкість, величину доходу, рентабельність діяльності. Результати даного тематичного аналізу дають змогу підвищити ефективність управлінських рішень.

За період 2014-2017 рр. джерела формування майна підприємства сформовані фактично за рахунок довгострокових та поточних зобов'язань.

Питома вага власного капіталу у 2014 році складає 1,18%; у 2015 році – 7,03%, тобто відбулося її зростання на 5,84 відсоткових пункту; у 2017 році – 5,70%.

В 2015 році частка довгострокових зобов'язань збільшилася й складала 28,51%, що більше на 25,29 відсоткових пункту ніж у 2014 році, коли їх питома вага була 3,22%. В 2016 році частка довгострокових зобов'язань збільшилася й складала 95,31%, що більше на 66,79 відсоткових пункту ніж у 2015 році. В 2017 році частка довгострокових зобов'язань зменшилася й складала 69,43%, що менше на 25,88

відсоткових пункту ніж у 2016 році.

Частка поточних зобов'язань в 2015 році скоротилась й складала 64,46%, що менше на 31,13 відсоткових пункту ніж у 2014 році, коли їх питома вага була максимальна та складала 95,59%. Частка поточних зобов'язань в 2016 році скоротилась й складала 20,29%, що менше на 44,17 відсоткових пункту ніж у 2015 році. А у 2017 році навпаки збільшилася й складала 24,86%, що більше на 4,57 відсоткових пункту ніж у 2016 році.

Найбільшу питому вагу у вартості джерел утворення майна підприємства за період 2014-2015 рр. займають поточні зобов'язання, а саме: у 2014 році – 95,59%, у 2015 році – 64,46%. За період 2016-2017 рр. ситуація змінюється та найбільш питому вагу у вартості джерел утворення майна ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» складають довгострокові зобов'язання, а саме 95,31% та 69,43% відповідно.

В цілому можна зробити висновок, що за період 2014-2017 рр. якість джерел формування майні ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» знизилася.

Підсумовуючи результати горизонтального та структурного аналізу майна та джерел його утворення ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр. можна зробити наступні висновки:

– вартість оборотних активів зросла в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості. Це може бути тривожним сигналом, який свідчить про необачну кредитну політику підприємства стосовно покупців;

– оборотні активи підприємства є в основному низько ліквідними (такими, що повільно реалізуються), що обумовлює їх середній ризик;

– наявність непокритого збитку свідчить про те, що всі наявні в підприємства джерела покриття їх уже вичерпані;

– підприємство має від'ємний показник власного капіталу у 2016 році. Це означає, що всіх активів підприємства не вистачає для виконання зобов'язань з погашення позик;

– на підприємстві доля залучених коштів більша ніж частка власного капіталу у структурі пасивів балансу.

Для оцінки фінансового стану підприємства найважливішими вважаються показники платоспроможності і ліквідності, які характеризують фінансові можливості підприємства щодо погашення заборгованості, покриття підприємством позичкових коштів.

Аналіз платоспроможності проводиться за допомогою визначення основних показників ліквідності та платоспроможності, до складу яких відносять:

– коефіцієнт покриття;

– коефіцієнт поточної ліквідності;

– коефіцієнт абсолютної ліквідності;

– чистий оборотний капітал.

У 2015 році коефіцієнт абсолютної ліквідності був вищий, ніж у 2014 році на 0,003 пунктів. Це означає, що у 2015 році ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за необхідності могло погасити негайно на 0,3% короткострокових позикових зобов'язань більше. Значення даного показнику за період 2014-2016 рр. не відповідають рекомендованим. Лише у 2017 році значення цього показнику відповідають нормі.

Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2017 році майже наблизився до оптимального значення 1:1,5 порівняно з 2014 роком, коли цей же коефіцієнт дорівнював 0,71.

Тобто загальне збільшення цього показнику за період 2014-2017 рр. складає 0,78 пункту. У 2015 році коефіцієнт швидкої ліквідності дорівнює 0,66 та менше результату розрахунку у 2014 році на 0,05 пункту.

Коефіцієнт покриття у 2015 році збільшився порівняно з 2014 роком на 0,01 пункту. Можна сказати, що у 2015 році на одну гривню поточних зобов'язань припадало на 1 копійку більше, ніж на початок року. Але ж у 2017 році загальний показник ліквідності відповідав рекомендованим значенням.

Чистий оборотний капітал за період 2014 –2015 рр. не відповідав рекомендованому значенню, але у 2016-2017 рр. мав тенденцію зростання, а саме у 2016 році у порівнянні з 2015 роком збільшився на 155895 тис. грн., а у 2017 році у порівнянні з 2016 роком – на 29871 тис. грн.

Таким чином, за період 2014-2015 рр. майже усі показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» не відповідали нормативним значенням, що свідчить про погіршення фінансового стану підприємства та зниження ліквідності його балансу. Але у 2016-2017 рр. відбулося покращення фінансового стану підприємства, про що свідчать майже усі показники ліквідності, які було розраховано та котрі відповідають рекомендованим значенням.

Одним із ключових завдань аналізу фінансового стану підприємства є вивчення показників, що відображають його фінансовою стійкість.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням. Вона залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами, визначається оптимальною структурою активів та оптимальним співвідношенням власних і запозичених коштів.

В процесі аналізу фінансової стабільності необхідно розглядати наступні відносні показники (коефіцієнти) фінансової стійкості підприємства:

– коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів;

– коефіцієнт автономії (платоспроможності);

– коефіцієнт маневреності власних коштів;

– коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;

– коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна.

За період 2014-2017 рр. відбулися наступні зміни показників фінансової стійкості:

– коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів у 2015 році зменшився на 70,2 пункту у порівнянні з 2014 роком, у 2016 році – на 20,63 пункту у порівнянні з 2015 роком, а у 2017 році навпаки збільшився на 23,93 пункту у порівнянні з 2016 році;

– коефіцієнт автономії у 2015 році складає 0,07, що на 0,06 пунктів більше ніж у попередньому періоді, але у 2016 році він скоротився на 0,23 пункту у порівнянні з 2015 роком, у 2017 році складає 0,06, що на 0,22 пункту більше ніж у попередньому періоді;

– коефіцієнт маневреності власних коштів збільшився у 2015 році на 19,64 пунктів у порівнянні з 2014 роком, у 2016 році – на 10,47 пунктів у порівнянні з 2015

роком, а у 2017 році навпаки зменшився на 9,85 пунктів у порівнянні з 2016 роком;

– коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами у 2015 році складає (-1,00), що нижче на 0,54 пункту ніж у попередньому періоді, у 2016 році – на 0,08 пунктів у порівнянні з 2015 роком, а у 2017 році складає (-0,6);

– коефіцієнт співвідношення реальних активів і вартості майна за період 2014-2015 рр. збільшився на 0,21 пункту, за період 2015-2016 рр. – на 0,11 пункту, а за період 2016-2017 рр. навпаки знизився на 0,03 пункту.

Таким чином, можна зробити висновок, що невідповідність показників фінансової стійкості ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр. нормативним значенням свідчить про погіршення фінансового стану підприємства.

У третьому розділі «**Розробка напрямків поліпшення фінансового стану підприємства**» обґрунтовано заходи щодо покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах, удосконалено заходи щодо управління дебіторською заборгованістю з метою покращення фінансового стану підприємства; впроваджено факторинг як інструмент управління оборотними коштами підприємства.

На підприємствах при управлінні дебіторською заборгованістю доцільно розробляти методичні положення щодо оцінки платоспроможності покупців. Алгоритм рейтингової оцінки покупців та замовників, що характеризує прийняття рішення щодо управління дебіторською заборгованістю включає наступні етапи..

На першому етапі здійснюється вибір покупця.

На другому етапі здійснюється інформаційне забезпечення процесу оцінки покупця за кількісними та якісними показниками.

На третьому етапі визначається кінцева загальна рейтингова оцінка як середнє значення від рейтингової оцінки кількісних та якісних показників.

На четвертому етапі, виходячи із значення кінцевої рейтингової оцінки, покупцю присвоюється відповідна категорія надійності:

1-1,5 – А – незначний або нульовий ризик непогашення дебіторської заборгованості;

1,51-2,0 – Б – звичайний комерційний ризик;

2,01-2,5 – В – підвищений ризик несвоєчасної оплати;

2,51-3 – Г – значний ризик;

> 3.01 – Д – високий ризик.

На п’ятому етапі продавець приймає рішення про платоспроможність покупця.

Проведемо розрахунок запропонованих заходів на основі підприємства ТОВ «Краматорський металопрокатний завод».

Необхідність удосконалення управління дебіторською заборгованістю підприємства обґрунтовується тим, що її обсяг має тенденцію до зростання (у 2014 році – 63721 тис. грн., у 2015 році – 88606 тис. грн., у 2016 році – 89528 тис. грн., у 2017 році – 129010 тис. грн.).

Для ілюстрації запропонованого алгоритму проведемо розрахунок для двох дебіторів ТОВ «Краматорський металопрокатний завод»: ТОВ «ТопТехСервіс» (далі підприємство 1) та ТОВ «Металобаза № 1» (далі підприємство 2).

Отже, згідно рейтингової оцінки підприємств-боржників за кількісними

показниками, підприємству 1 присвоєна категорія надійності «А», тобто платоспроможність і фінансовий стан цього підприємства не викликає сумніву. Підприємство 2 отримало категорію «В», тобто підприємство 2 вважається фінансово стійкими, але має випадки відстрочки платежу з виконавцями робіт. З такими господарюючими суб'єктами необхідно жорстко визначати терміни платежу та штрафи або проценти за прострочення. Невиконання цієї вимоги майже автоматично призводить до прострочення на ранній стадії, а таку ситуацію гірше виправити, чим коли з самого початку не допустити її виникнення.

Застосування запропонованих заходів на ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» дозволило знизити дебіторську заборгованість на 7%, рівень дебіторської заборгованості після впровадження запропонованих заходів складає 119979,3 тис. грн.

Факторинг дає змогу поповнити оборотні кошти підприємства які здійснюють оптові поставки на умовах відтермінування платежу. Факторинг являється інструментом управління оборотними коштами в процесі здійснення господарської діяльності. Його використання має ряд переваг, як для підприємств-постачальників так і для підприємств-покупців.

Використання факторингу дає можливість підприємству-постачальнику вирішувати велику кількість завдань, що стоять перед підприємством. Загалом їх можна згрупувати за такими критеріями: економічні, фінансові та маркетингові.

В магістерській роботі проведено розрахунок ефективності фінансування оборотних коштів ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» на умовах надання ним комерційного кредиту своїм покупцям та фінансування за умови використання послуги факторингу.

Виручка від реалізації продукції підприємства у 2014 році становила 29644,30 тис. грн., у 2015 році – 38840,50 тис. грн., у 2016 році – 48507,90 тис. грн., а в 2017 році – 55492,70 тис. грн. У прогнозованому 2018 році чиста виручка від реалізації продукції збільшиться на 7% і становитиме 59377,19 тис. грн., а собівартість реалізованої продукції складе 44064,00 тис. грн.

В середньому підприємство кожного місяця отримувало 4948,10 тис. грн. чистої виручки від реалізації продукції. Для виготовлення продукції та отримання цієї виручки від її реалізації підприємству в середньому за місяць потрібно витрачати 3672,00 тис. грн.

За умови надання комерційного кредиту своїм покупцям терміном на два місяці підприємство фактично реалізує продукцію на суму:

$$4948{,}10 \text{ тис. грн.} \cdot 2 \text{ міс.} = 9896{,}20 \text{ тис. грн.}$$

При цьому собівартість реалізованої продукції становитиме:

$$3672{,}00 \text{ тис. грн.} \cdot 2 \text{ міс.} = 7344{,}00 \text{ тис. грн.}$$

Реалізувавши продукцію з умовою відтермінування платежу на 2 місяці підприємству загрожує зменшення фінансових ресурсів, що може призвести до переривання виробничого циклу, до порушення строків розрахунків із своїми постачальниками, виплати заробітної плати, розрахунки з бюджетом і в кінцевому результаті – до зменшення обсягу виробництва, а отже, і зменшення виручки від реалізації продукції на 49480,99 тис. грн. (59377,19 тис. грн. – 9896,20 тис. грн.).

Таким чином, 9896,20 тис. грн. (продукція, на яку підприємство надало кредит покупцям) – це частина виручки, яку підприємство недоотримає у плановому періоді.

Отже, скориставшись послугами факторингу підприємство отримує від фірми-фактору (чи банку) 80% суми платежу за відвантажену продукцію. Це складає 7916,96 тис. грн. $(9896,20 \text{тис. грн.} \cdot 80\%)$. Ще 20% (або 1979,24 тис. грн.) з вирахуванням комісії банк повертає після погашення боргу покупцем.

Таким чином, підприємство зможе відразу покрити свої витрати та залучати отримані від фактора кошти у виробництво, що не спостерігається у випадку використання комерційного кредиту.

Якщо підприємство використовуватиме факторингові послуги, воно може помітно знизити відпускну ціну на товар при продажу з відтермінуванням платежу. Це на перший погляд здається парадоксальним, адже йому доведеться платити додаткову комісію факторові. Насправді ніякого парадоксу тут немає. Відчуваючи дефіцит обігових коштів, постачальник раніше сам міг встановлювати за продаж товару з відтермінуванням платежу націнку більшу від тієї, яку необхідно буде заплатити у вигляді комісійних при факторинговій операції. Крім того, якщо в товарі є валютна складова, то, встановлюючи ціну у гривнях, постачальник був змушений підстрахуватися на випадок різкої зміни курсу долара чи євро. При факторинговому обслуговуванні підприємство знімає з себе валютний ризик і йому немає необхідності вносити в ціну товару ризик несплати поставки в термін.

ВИСНОВКИ

У магістерській роботі наведене теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання – поліпшення фінансового стану підприємства, що виявляється у розробці відповідних пропозицій щодо управління дебіторською заборгованістю та впровадженні факторингу. Зміст основних висновків і рекомендацій полягає в наступному.

1. В даний час в економічній літературі немає однозначного визначення поняття «фінансовий стан підприємства». Дослідивши існуючі точки зору, їх переваги та недоліки, запропоновано розглядати фінансовий стан, як економічну категорія, що визначає реальну та потенційну фінансову спроможність підприємства забезпечувати фінансування поточної діяльності, певний рівень саморозвитку підприємства, та погашення зобов'язань перед суб’єктами господарювання.

2. На основі вивчення різних методичних підходів до аналізу фінансового стану підприємства упорядковано послідовність його проведення, яка передбачає: дослідження структурних змін у активах і капіталі підприємства, аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності, на основі порівняння показників діяльності підприємства з їх нормативними значеннями.

3. Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні призвело до змін у структурі складових інформаційної бази аналізу фінансового стану, який характеризує реальне становище підприємства за умови використання відповідної методики щодо його оцінки. На її формування суттєвий вплив мають законодавчі акти з питань організації бухгалтерського обліку в Україні. З метою удосконалення

інформаційної бази аналізу фінансового стану доцільно здійснювати чітке розмежування статей, яке б враховувало національні особливості; аналізувати фінансовий стан підприємства з точки зору різних користувачів і відокремлено аналізувати вплив внутрішніх факторів ефективності діяльності підприємства; забезпечувати можливість отримання інформації для аналізу в зручній адаптованій формі.

4. Визначено, що для оцінки фінансового стану підприємства найважливішими вважаються показники майнового стану та джерел формування майна, платоспроможності і ліквідності, фінансової стійкості. Обґрунтування вибору критеріїв і показників для аналізу фінансового стану підприємства спрямовано на задоволення потреб конкретних користувачів-замовників щодо результатів його проведення. При цьому важливу роль відіграє також забезпечення можливості досягнення адекватності оцінки фінансового стану за обраними показниками.

5. Оцінка майнового стану підприємства дозволила виявити, що на протязі аналізованого періоду відбувалися зміни у складі та структурі його активів. Щодо змін у структурі майна підприємства можна сказати, що за період 2014-2017 рр. частка оборотних активів знизилася на 8,87 відсоткових пункту. За період 2016-2017 рр. найбільшу питому вагу у складі оборотних активів підприємства займають запаси. Так, у 2016 році вони складають 39,66% від загальної вартості оборотних активів, а у 2017 році – 36,85%. Другу групу формує дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, яка у 2017 році стрімко зросла на 15 відсоткових пунктів та складала 17,34% від загальної вартості оборотних активів підприємства. Відмічається постійне зростання обсягів дебіторської заборгованості у підприємства. На протязі 2014-2017рр. основну питому вагу в структурі необоротних активів підприємства займають незавершені капітальні інвестиції. Так, у 2014 році їх питома вага складає 87,39%, у 2015 році – 60,48%, у 2016 році – 67,70%, у 2017 році – 71,81%.

6. Надано оцінку складу, структури і динаміки джерел формування майна підприємства, яка дозволила виявити, що на протязі аналізованого періоду якість джерел формування майні ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» знизилася. Найбільшу питому вагу у вартості джерел утворення майна підприємства за період 2014-2015 рр. займають поточні зобов’язання, а саме 95,59% та 64,46% відповідно. За період 2016-2017 рр. ситуація змінюється та найбільш питому вагу у вартості джерел утворення майна ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» складають довгострокові зобов’язання, а саме 95,31% та 69,43% відповідно.

Підсумовуючи результати горизонтального та структурного аналізу майна та джерел його утворення ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр. можна зробити наступні висновки: вартість оборотних активів зросла в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості; на підприємстві доля залучених коштів більша ніж частка власного капіталу. Це свідчить про те, що у ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» порушені ознаки «нормального балансу» підприємства.

7. Проведено діагностику показників ліквідності та платоспроможності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод», яка дозволила виявити, що на протязі

2014-2015 рр. майже усі показники не відповідали нормативним значенням. Це свідчить про погіршення фінансового стану підприємства та зниження ліквідності його балансу. Але у 2016-2017 рр. відбулося покращення фінансового стану підприємства, про що свідчать майже усі показники ліквідності, які було розраховано та котрі відповідають рекомендованим значенням.

8. Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» дозволила виявити погіршення фінансового стану підприємства, яке підтверджується невідповідністю розрахованих за період 2014-2017 рр. значень показників нормативним значенням. Проте головною проблемою для ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» є низький або від'ємний рівень майже усіх показників фінансової стійкості, обумовлений недостатньою величиною власного капіталу для фінансування своєї діяльності.

Вирішення цих проблем можливе через пошук альтернативних джерел фінансування діяльності, збільшення розміру статутного капіталу, модернізацію виробництва, підвищення ефективності використання оборотних активів та управління дебіторською заборгованістю.

9. Розроблено заходи щодо поліпшення фінансового стану підприємства, які спрямовані на збільшення вхідних грошових потоків за рахунок зростання виручки від реалізації; продажу частини основних фондів; оптимізації обсягів дебіторської заборгованості та її рефінансування (факторингу, обліку векселів і форфейтингу) та зменшення вихідних грошових потоків за рахунок оплати товарів, робіт, послуг, що належать до валових витрат; оплати товарів, робіт, послуг, що не належать до валових витрат; здійснення реальних та фінансових інвестицій; сплати податків та інших платежів до бюджету; повернення капіталу, який був залучений на фінансовому ринку.

10. Обґрунтовано необхідність впровадження ефективного управління дебіторською заборгованістю, яке є одним із ключових завдань у вирішенні задач підприємства з позиції забезпечення належного рівня фінансового стану підприємства. Це дозволить протистояти дестабілізуючим факторам та операційним ризикам, адекватно реагувати на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища.

11. Запропоновано алгоритм оцінки платоспроможності покупця (замовника), який має наступні переваги: може бути використаний як за умови наявності фінансової звітності покупця, так і за її відсутності; дозволяє звести різні кількісні та якісні показники покупців до єдиної кількісної бази і враховувати значимість кожного з них у загальній оцінці платоспроможності; не потребує великих витрат часу та праці. Впровадження цього заходу дозволило знизити дебіторську заборгованість на 7% (рівень дебіторської заборгованості після впровадження запропонованих заходів складає 119979,3 тис. грн.).

12. Здійснено диференціацію фінансування оборотних коштів підприємства за умови факторингу та комерційного кредиту та визначено їх вплив на зміну виручки від реалізації продукції. Скориставшись послугами факторингу підприємство отримує від фірми-фактору (чи банку) 80% суми платежу за відвантажену продукцію, що складає 7916,96 тис. грн., ще 20% (або 1979,24 тис. грн.) з вирахуванням комісії банк повертає після погашення боргу покупцем, тобто ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» зможе відразу покрити свої витрати та

залучити отримані від фактора кошти у виробництво, що не спостерігається у випадку використання комерційного кредиту.

В перспективі при використанні факторингу як інструмента управління оборотними коштами підприємство буде мати змогу мінімізувати дебіторську заборгованість, перетворюючи її на оборотні кошти та перекласти витрати з фінансування власних оборотних коштів на своїх дебіторів; підтримувати всю номенклатуру товарного асортименту в кількості, достатній для задоволення попиту покупців; пропонувати своїм контрагентам пільгові умови купівлі продукції, а це – не що інше, як підвищення його конкурентоспроможності та можливість розширення клієнтської бази; ліквідувати касові розриви і за рахунок отриманих коштів розширювати ринки збуту та розвивати інфраструктуру свого бізнесу; уникати невиконання планів реалізації продукції; збільшити оборотність оборотних активів та оптимізувати їх структуру; оптимізувати структуру кредиторської заборгованості і ефективно нею управляти; підвищити фінансову стійкість та покращити показники ліквідності; скоротити виробничий цикл, тим самим збільшуючи свою ефективність; збільшити обсяги продажу, і, як наслідок, отримати додаткове джерело доходу.

Використання у практичній діяльності представлених висновків і рекомендацій щодо управління дебіторською заборгованістю та впровадження факторингу сприятиме покращенню фінансового стану підприємства.

АНОТАЦІЯ

Качанюк І. М. Розробка напрямків поліпшення фінансового стану підприємства на основі аналізу та оцінки показників його діяльності. – На правах рукопису.

Магістерська робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2018.

Роботу присвячено вирішенню актуального наукового завдання – розробці напрямків поліпшення фінансового стану підприємства на основі аналізу та оцінки показників його діяльності.

Визначено теоретико-методологічні основи оцінки фінансового стану підприємства.

Проведено аналіз та оцінку показників діяльності ТОВ «Краматорський металопрокатний завод» за період 2014-2017 рр.

Розроблено напрямки поліпшення фінансового стану підприємства за рахунок управління дебіторською заборгованістю та впровадження факторингу як інструмента управління оборотними коштами підприємства.

Ключові слова: *підприємство, фінансовий стан, аналіз, оцінка, показник, діяльність, майно, джерело, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість.*

АННОТАЦИЯ

Качанюк И. М. Разработка направлений улучшения финансового состояния предприятия на основе анализа и оценки показателей его деятельности. – На правах рукописи.

Магистерская работа на получение образовательно-квалификационного уровня «магистр» по специальности 072 – Финансы, банковское дело и страхование. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2018.

Работа посвящена решению актуальной научной задачи – разработке направлений улучшения финансового состояния предприятия на основе анализа и оценки показателей его деятельности.

Определены теоретико-методологические основы оценки финансового состояния предприятия.

Проведен анализ и оценка показателей деятельности ООО «Краматорский металлопрокатный завод» за период 2014-2017 гг.

Разработаны направления улучшения финансового состояния предприятия за счет управления дебиторской задолженностью и внедрения факторинга как инструмента управления оборотными средствами предприятия.

Ключевые слова: *предприятие, финансовое состояние, анализ, оценка, показатель, деятельность, имущество, источник, ликвидность, платежеспособность, финансовая устойчивость.*

SUMMARY

Kachanyuk I. M. Development of directions for improving the financial condition of an enterprise based on the analysis and assessment of its performance indicators. – As a manuscript.

Thesis for a master's degree on the specialty 072 – Finances, banking and insurance. – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2018.

The work is devoted to solving an actual scientific task – the development of ways to improve the financial condition of an enterprise based on the analysis and assessment of its performance indicators.

Defined theoretical and methodological basis for assessing the financial condition of the company.

The analysis and evaluation of the performance of LLC «Kramatorsk Metal Rolling Plant» for the period 2014-2017 years.

Directions have been developed to improve the financial condition of an enterprise through the management of receivables and the introduction of factoring as a tool for managing working capital of the enterprise.

Keywords: *enterprise, financial condition, analysis, assessment, indicator, activity, property, source, liquidity, solvency, financial stability.*